

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

**Ефективна
ЕКОНОМІКА**

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

№ 11, 2014

[Назад](#)

[Головна](#)

УДК 332.142.6:005.336:339.9

*В. Ф. Грищенко,
к. е. н., доцент, заступник завідувача кафедри управління, Сумський державний університет, м. Суми
І. В. Грищенко,
к. е. н., асистент кафедри управління, Сумський державний університет, м. Суми*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ВИМОГ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УПРАВЛІННІ ВИКОРИСТАННЯМ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

*V. F. Gryshchenko,
Ph.D., Associate Prof., Deputy Chief of Management Department, Sumy State University, Sumy
I. V. Gryshchenko,
Ph.D. Lecturer of Management Department, Sumy State University, Sumy*

ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC PROVIDING THE FULFILLMENT OF THE ECOLOGICAL-ECONOMICAL SECURITY REQUIREMENTS IN MANAGEMENT OF EXPORT-IMPORT POTENTIAL'S USE AT THE REGIONAL LEVEL

Стаття присвячена теоретико-методичним основам трансформації системи управління експортно-імпорнтним потенціалом регіону з урахуванням вимог еколого-економічної безпеки. Проаналізовано еколого-економічні проблеми управління використанням експортно-імпорнтного потенціалу регіону. Сформовано науково-методичні положення управління використанням експортно-імпорнтного потенціалу регіону з урахуванням вимог еколого-економічної безпеки. Доведено, що стан довкілля відображає рівень антропогенного впливу на навколишнє середовище при виробництві експортних і споживанні імпорнтних товарів та послуг. Стан довкілля є основним індикатором зворотного зв'язку. Він може бути використаний у системі управління використанням експортно-імпорнтного потенціалу з урахуванням вимог еколого-економічної безпеки регіону. Був сформований авторський підхід до розробки механізму управління експортно-імпорнтного потенціалу, приймаючи до уваги вимоги екологічної та економічної безпеки регіону. Він повинен забезпечувати безперервні організаційні адаптації до постійної зміни еколого-економічних цінностей суспільства і умов зовнішнього середовища. Такий підхід допоможе забезпечити ефективну взаємодію елементів механізму управління використанням експортно-імпорнтного потенціалу. Це дозволить досягти стану еколого-економічної збалансованості регіонального розвитку. Будуть спостерігатись високі темпи виробництва експортних і споживання імпорнтних товарів та послуг. Це буде поєднуватись із покращенням стану навколишнього середовища та збереженням його природних властивостей.

The article deals with theoretical and methodological bases for transformation of managing system of using regional export and import potentials taking into account the requirements of environmental and economic safety. Environmental and economic problems of the regional export-import potential use management are analyzed. Scientific and methodical approach to the regional export-import potential use management taking into account the requirements of environmental and economic security has been formed. Proved, that the condition of environment reflects the level of human impact on the environment during the production of goods and services exported and usage of imported goods and services. The condition of the environment is a major feedback indicator. It can be used in the system of the export-import potential's management, taking into account the requirements of environmental and economic security of the region. The author's approach to designing the mechanism of the export-import potential's management, taking into account the requirements of environmental and economic security of the region was formed. It must provide continuous organizational adaptation to permanent changes of ecological-economic values of society and environmental conditions. This approach will help ensure an effective interaction of the elements of export-import potential's usage management mechanism of the region. This will help to achieve a state of sustainable development of the region. The high rates of production of exported goods and services and usage of imported goods and services will be observed. This will be combined with the improvement of the environment condition and preservation of its natural properties.

Ключові слова: експорт, імпорт, потенціал, експортно-імпорнтний потенціал регіону, еколого-економічна безпека, еколого-економічна напруженість.

Key words: export, import, potential, regional export-import potential, ecological-economic security, ecological-economic tension.

Вступ. Актуальність теми дослідження полягає в об'єктивній необхідності подальшого вдосконалення організаційно-економічного механізму екологізації експортно-імпорнтних операцій на основі комплексної економічної оцінки їх впливу на стан навколишнього середовища та розробки науково-методичних підходів до управління використанням експортно-імпорнтного потенціалу регіону. Недостатня розробленість та значення теоретичних та науково-методичних засад урахування вимог національної еколого-економічної безпеки в управлінні використанням експортно-імпорнтного потенціалу регіону обумовили основну мету і завдання дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам екологічної та економічної безпеки присвячені чисельні праці вітчизняних та зарубіжних авторів. Таких, як Абалкін Л. [1], Архипов А. [2], Бараннік В. [3], Геєць В. [4], Городецький А. [2], Дергачова В. [9], Жаліло Я. [10], Кваснюк Б. [4], Лицур І. [11], Ліпкан В. [12], Михайлов Б. [2], Мунтіян В. [4; 13], Пастернак-Таранушенко Г. [14], Скрипчук П. [15], Хлобистов С. [16].

Невирішені частини проблеми. Разом із тим подальших досліджень потребують питання, що стосуються проблем управління експортно-імпорнтним потенціалом території з урахуванням вимог національної еколого-економічної безпеки. Недостатня розробленість та науково-методичне значення наведених питань обумовили вибір теми і мету дослідження.

Постановка задачі. Основною метою дослідження є розвиток теоретичних та науково-методичних положень щодо удосконалення системи управління експортно-імпорнтним потенціалом регіону з урахуванням вимог еколого-економічної безпеки.

Результати дослідження. У сучасних умовах господарювання міжнародні економічні відносини необхідно досліджувати з позицій урахування вимог еколого-економічної безпеки в управлінні використанням експортно-імпорнтного потенціалу регіону, результатом чого, на нашу думку, може бути зниження антропогенного навантаження на довкілля.

При цьому під урахуванням вимог еколого-економічної безпеки в управлінні використанням експортно-імпорнтного потенціалу регіону нами розуміється цілеспрямовані організаційно-економічні процеси, які забезпечують зменшення антропогенного навантаження, узгодженість економічних інтересів суб'єктів господарювання та інтересів охорони довкілля, підтримку еколого-економічної рівноваги в регіоні.

Результати проведеного нами дослідження дозволяють зробити висновок про те, що у ринкових умовах господарювання, коли економічна система є відкритою, при використанні експортно-імпорнтного потенціалу все одно будуть спостерігатись порушення еколого-економічної рівноваги, піддаючи небезпеці життя і здоров'я людей зараз і у майбутньому, незалежно від того, яким природно-ресурсним потенціалом володіє регіон, і незалежно від того, які інструменти застосовуються для узгодження економічних інтересів суб'єктів господарювання та інтересів охорони довкілля в управлінні міжнародними економічними відносинами.

На нашу думку, в умовах інтенсифікації використання експортно-імпорнтного потенціалу регіону може значно підвищуватись небезпека виникнення екологічних катастроф, техногенних аварій, які пов'язані з використанням застарілих природоємних технологій виробництва експортних і споживання імпорнтних товарів та послуг з колосальним зношенням очисних споруд, транспортного і промислового обладнання.

Результати проведеного нами дослідження свідчать про те, що у найближчій перспективі регіональні еколого-економічні системи можуть чекати на посилення прояву еколого-економічних загроз і небезпек, викликаних використанням їх експортно-імпорнтного потенціалу. Є всі підстави стверджувати, що вже зараз очевидні негативні наслідки інтенсифікації використання експортно-імпорнтного потенціалу на транспорті, у аграрному та промисловому секторах економіки при виробництві експортних і споживанні імпорнтних товарів та послуг.

З нашої точки зору, природоємний тип використання експортно-імпорнтного потенціалу регіону у перспективі є кризовим через неузгодженість економічних інтересів суб'єктів господарювання та інтересів охорони довкілля в управлінні міжнародними економічними відносинами, яка викликана появою екологічних та економічних загроз і небезпек, серед яких різке скорочення тривалості життя людей та глобальне погіршення здоров'я населення регіону.

Наявні еколого-економічні обмеження природоємного типу використання експортно-імпорнтного потенціалу спонукають пошуку шляхів урахування вимог еколого-економічної безпеки в управлінні використанням експортно-імпорнтного потенціалу регіону, переходу до екологізації виробництва експортних і споживання імпорнтних товарів та послуг і збалансованого розвитку економічної системи регіону.

Сучасні науково-методичні підходи до забезпечення еколого-економічної збалансованості виробництва експортних і споживання імпорнтних товарів та послуг передбачають сприяння реалізації заходів щодо узгодження економічних інтересів суб'єктів господарювання та інтересів охорони довкілля в управлінні міжнародними економічними відносинами. Реалізація таких підходів не є можливою без урахування вимог еколого-економічної безпеки в управлінні використанням експортно-імпорнтного потенціалу регіону.

Еколого-економічна ситуація, яка склалася в Україні, вимагає оптимізації структури виробництва експортних і споживання імпорнтних товарів та послуг. Ми вважаємо, що використання експортно-імпорнтного потенціалу регіону може задовольняти економічні потреби суспільства, але одночасно може і підірвати основу задоволення його екологічних потреб. На наш погляд, для запобігання такому негативному впливу доцільною є вимога урахування вимог еколого-економічної безпеки в управлінні використанням експортно-імпорнтного потенціалу регіону. При цьому потреба урахування вимог еколого-економічної безпеки в управлінні використанням експортно-імпорнтного потенціалу регіону розглядається нами як інтегральна вимога людства еколого-економічної збалансованості розвитку регіону в умовах нестаціонарності стану його внутрішнього та зовнішнього середовища.

На нашу думку, інтенсифікація використанням експортно-імпорнтного потенціалу регіону в Україні вимагає звернути увагу не тільки на оптимістичні оцінки економічних перспектив, темпів і напрямів розвитку міжнародних економічних відносин, але й на можливі прояви зовнішніх ефектів і масштаби їх впливу, що викликані зростанням виробництва експортних і споживання імпорнтних товарів та послуг.

Ми вважаємо, що забезпечуючи, у сучасних умовах господарювання, розширене відтворення, використання експортно-імпорнтного потенціалу регіону може відігравати подвійну роль. З одного боку, використання експортно-імпорнтного потенціалу прямо та опосередковано, через продуктивні сили регіону, деструктивно впливає на навколишнє природне середовище, а з іншого – саме виробництву експортних і споживанню імпорнтних товарів та послуг суспільство має завдячувати за можливість вирішення проблеми урахування вимог еколого-економічної безпеки в управлінні використанням експортно-імпорнтного потенціалу регіону, змінюючи, тим самим, характер регіональних еколого-економічних зв'язків.

З нашої точки зору, одна частина отриманих від використання експортно-імпорнтного потенціалу регіону коштів, повинна забезпечувати створення нового суспільного продукту, а інша повинна бути спрямована на розширене відтворення навколишнього природного середовища, забезпечуючи не тільки компенсацію негативного впливу на довкілля, а й еколого-економічну збалансованість регіонального розвитку.

Реалізація концепції узгодження економічних інтересів суб'єктів господарювання та інтересів охорони довкілля в управлінні міжнародними економічними відносинами вимагає перетворення виробництва експортних і споживання імпорнтних товарів та послуг в нову якість, при якій регіональна економічна підсистема управління використанням експортно-імпорнтного потенціалу забезпечувала б урахування вимог еколого-економічної безпеки регіону мінімально можливе, у сучасних умовах господарювання, споживання природних ресурсів і забруднення навколишнього природного середовища.

На нашу думку, одним з основних принципів урахування вимог еколого-економічної безпеки є принцип, згідно з яким використання експортно-імпорнтного потенціалу повинно відповідати екологічній стійкості регіону до антропогенного впливу на його навколишнє природне середовище.

Таким чином, однією з умов урахування вимог еколого-економічної безпеки в регіоні є не перевищення еколого-економічною системою при використанні експортно-імпорнтного потенціалу сукупного допустимого антропогенного навантаження виробництва експортних і споживання імпорнтних товарів та послуг на навколишнє природне середовище регіону. Слід зазначити, що темпи використання експортно-імпорнтного потенціалу регіону повинні знаходитись у межах діапазону допустимих значень, тобто бути збалансованими зі швидкостями відтворення і відновлення параметрів його навколишнього природного середовища, як кількісних так і якісних.

Використання експортно-імпорнтного потенціалу передбачає постійне відновлення на регіональному рівні системи економічних відносин і зв'язків, що забезпечують урахування вимог еколого-економічної безпеки регіону при взаємодії економіки і природи під час виробництва експортних і споживання імпорнтних товарів та послуг.

Завдяки таким еколого-економічним взаємозв'язкам довкілля стає невід'ємною складовою частиною відтворювального процесу при використанні експортно-імпорнтного потенціалу з урахуванням вимог еколого-економічної безпеки регіону.

До їх складу можуть бути віднесені природні ресурси і природні умови регіону, які забезпечують використання його експортно-імпорнтного потенціалу, прямо або побічно задовольняючи економічні потреби суспільства, пов'язані з виробництвом експортних і споживанням імпорнтних товарів та послуг на конкретному етапі розвитку регіональної економічної підсистеми.

Ми вважаємо, що до інших причин складності урахування вимог еколого-економічної безпеки належать дії суб'єктивних факторів, які обумовлені участю людини в процесах екологізації виробництва експортних і споживання імпорнтних товарів та послуг, що протікають у керуючій підсистемі, яка приймає рішення щодо управління використанням експортно-імпорнтного потенціалу регіону.

На нашу думку, економічні наслідки неврахування вимог еколого-економічної безпеки в управлінні використанням експортно-імпорнтного потенціалу регіону, можуть бути такими: втрати доходів або додаткові витрати регіональної системи, пов'язані із використанням природних ресурсів регіону для виробництва експортних і споживання імпорнтних товарів та послуг; втрати доходів або додаткові витрати регіональної системи, викликані переведенням економічних ресурсів у результаті неврахування вимог еколого-економічної безпеки в управлінні використанням експортно-імпорнтного потенціалу регіону з продуктивної сфери діяльності в непродуктивну; втрати доходів або додаткові витрати регіональної системи, пов'язані з відтворенням природних ресурсів, що були забруднені та/або виснажені у результаті виробництва експортних і споживання імпорнтних товарів та послуг; втрати доходів або додаткові витрати регіональної системи, пов'язані із зростанням витрат на виробництво експортних і споживання імпорнтних товарів та послуг, які обумовлені заходами щодо запобігання порушенням еколого-економічної рівноваги, усуненням і компенсацію негативних еколого-економічних наслідків використання експортно-імпорнтного потенціалу регіону; втрати доходів або додаткові витрати регіональної системи, пов'язані з розміщенням відходів виробництва експортних і споживання імпорнтних товарів та послуг у навколишньому середовищі; втрати доходів або додаткові витрати регіональної системи, пов'язані із запобіганням утворення при використанні експортно-імпорнтного потенціалу регіону відходів, їх знешкодженням, очищенням і утилізацією; втрати доходів або додаткові витрати регіональної системи, пов'язані з нераціональним

використанням експортно-імпортного потенціалу регіону, як у часі, так і за продуктивністю; втрати доходів або додаткові витрати регіональної системи, які можуть виникати при використанні експортно-імпортного потенціалу регіону у зв'язку з транскордонним переміщенням забруднень; втрати доходів або додаткові витрати регіональної системи, пов'язані із запобіганням наслідкам неврахування вимог еколого-економічної безпеки в управлінні використанням експортно-імпортного потенціалу регіону та порушення еколого-економічної рівноваги: профілактика захворювань, обробка та очищення забруднених вод і повітря перед використанням, нанесення спеціальних покриттів, що захищають від шкідливої дії забрудненого довкілля тощо; додаткові витрати регіональної системи, пов'язані з природоохоронною діяльністю при використанні експортно-імпортного потенціалу регіону (фінансування екологічного аудиту, моніторингу та контролінгу навколишнього природного середовища за рахунок місцевого бюджету і спеціальних позабюджетних фондів); витрати доходів або додаткові витрати регіональної системи, пов'язані з ліквідацією наслідків неврахування вимог еколого-економічної безпеки в управлінні використанням експортно-імпортного потенціалу регіону та порушення еколого-економічної рівноваги: лікування захворювань, додатковий ремонт інфраструктури та основних фондів, заходи щодо відновлення родючості ґрунтів, природних властивостей водних об'єктів, повітря, продуктивності біологічних ресурсів тощо; втрати доходів або додаткові витрати регіональної системи, пов'язані з виплатами населенню за роботу у шкідливих умовах праці та/або у зв'язку з тимчасовою, частковою або повною втратою працездатності внаслідок неврахування вимог еколого-економічної безпеки в управлінні використанням експортно-імпортного потенціалу регіону; втрати доходів або додаткові витрати регіональної системи, пов'язані з виплатами населенню у зв'язку з ліквідацією еколого-економічних наслідків та компенсацією економічних збитків, завданих техногенними екологічними катастрофами, що спричинені неврахуванням вимог еколого-економічної безпеки в управлінні використанням експортно-імпортного потенціалу регіону за рахунок державного та/або місцевого бюджету і спеціальних позабюджетних фондів; додаткові витрати населення регіону, пов'язані із споживанням суб'єктами господарювання природних ресурсів (водних, земельних, лісових, мінерально-сировинних, енергетичних ресурсів, повітря, рослинного і тваринного світу тощо) при використанні експортно-імпортного потенціалу регіону.

Передовий досвід багатьох економічно розвинених країн світу демонструє, що запорукою успішного функціонування системи управління використанням експортно-імпортного потенціалу є, насамперед, чітка організація урахування еколого-економічної безпеки регіону – ефективний механізм екологізації процесів виробництва експортних і споживання імпортованих товарів та послуг. Таким чином, організаційно-економічний механізм управління використанням експортно-імпортного потенціалу з урахуванням еколого-економічної безпеки регіону можна розглядати як цілісну сукупність взаємопов'язаних елементів, тобто як систему, якій притаманні такі особливості: 1) система може існувати лише за умови активної взаємодії її внутрішнього та зовнішнього середовища; 2) система створена людиною для захисту інтересів охорони довкілля.

З нашої точки зору, на формування організаційно-економічного механізму управління використанням експортно-імпортного потенціалу з урахуванням еколого-економічної безпеки регіону у нашій країні суттєво вплинула закритість радянської економіки, коли дія факторів зовнішнього середовища мінімізувалася за допомогою засобів негативного зворотного зв'язку.

Ми вважаємо, що у сучасних умовах господарювання перед елементами керуючої системи механізму у постсоціалістичних і економічно розвинених країнах стоять абсолютно різні, навіть діаметрально протилежні за своїм змістом, завдання. Для успішного урахування вимог еколого-економічної безпеки керуюча підсистема механізму повинна усвідомити, що адаптації до сучасних умов господарювання вимагають такі елементи системи управління використанням експортно-імпортного потенціалу регіону: 1) відношення до проблеми оптимізації процесів виробництва експортних і споживання імпортованих товарів та послуг з урахуванням вимог еколого-економічної безпеки регіону; 2) практика управління використанням експортно-імпортного потенціалу регіону без чітко визначеної мети урахування вимог еколого-економічної безпеки регіону з виділенням цільової функції як критичного фактора успіху; 3) позиція, згідно з якою приймаються основні управлінські рішення, щодо використання експортно-імпортного потенціалу регіону для отримання прибутків за будь-яку ціну, повинна бути змінена на таку, згідно з якою необхідно використовувати експортно-імпортний потенціал регіону для досягнення економічного успіху з мінімально можливим антропогенним навантаженням на довкілля.

Урахування вимог еколого-економічної безпеки в управлінні використанням експортно-імпортного потенціалу регіону передбачає екологізацію організаційної складової міжнародних економічних відносин, а також взаємодію людини і природи в процесі виробництва експортних і споживання імпортованих товарів та послуг. Урахування вимог еколого-економічної безпеки в управлінні використанням експортно-імпортного потенціалу регіону може виявитися в удосконаленні процесів споживання і відтворення природних ресурсів, розміщення відходів в навколишньому середовищі під час виробництва експортних і споживання імпортованих товарів та послуг. Урахування вимог еколого-економічної безпеки в процесі виробництва експортних і споживання імпортованих товарів та послуг передбачає побудову екологічно орієнтованої структури та системи організації суспільного виробництва (спеціалізацію, концентрацію виробництва та його розміщення, поділ і кооперацію праці).

Висновки. Результати проведеного нами дослідження дозволили зробити такі висновки: 1) стан довкілля відображає рівень антропогенного впливу на навколишнє середовище при виробництві експортних і споживанні імпортованих товарів та послуг і є основним індикатором зворотного зв'язку, який може бути використаний у системі управління використанням експортно-імпортного потенціалу з урахуванням вимог еколого-економічної безпеки регіону; 2) сучасний підхід до організаційно-економічного механізму управління використанням експортно-імпортного потенціалу з урахуванням еколого-економічної безпеки регіону повинен являти собою оптимальне поєднання безперервних організаційних адаптацій до постійної зміни людських еколого-економічних цінностей і умов зовнішнього середовища; 3) урахування вимог еколого-економічної безпеки в управлінні використанням експортно-імпортного потенціалу регіону допоможе забезпечити таку взаємодію елементів організаційно-економічного механізму управління використанням експортно-імпортного потенціалу, при якій буде досягнуто стан еколого-економічної збалансованості регіонального розвитку, будуть спостерігатись високі темпи виробництва експортних і споживання імпортованих товарів та послуг у поєднанні із безперервним розвитком і покращенням стану навколишнього середовища, збереженням його природних властивостей.

Література.

- Абалкин Л. Экономическая безопасность России: угрозы и их отражение / Л. Абалкин // Вопросы экономики. – 1994. – №12. – С. 4–13.
- Архипов А. Экономическая безопасность: оценки, проблемы, способы обеспечения / А. Архипов, А. Городецкий, Б. Михайлов // Вопросы экономики. – 1994. – №12. – С. 36–44.
- Бараннік В.О. Безпека та сталий розвиток: концептуальна єдність та відмінності / В.О. Бараннік // Науковий вісник Одеського національного економічного університету – Науки: економіка, політологія, історія. – 2013. – № 22(201). – С. 109–118.
- Гец В. М. От экономической к эколого-экономической безопасности / В. М. Гец, Кваснюк Б. Е., Мунтия В. И. // Социально-экономический потенциал устойчивого развития / под научной ред. проф. Л. Г. Мельника и проф. Л. Хенса. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2007. – С. 504–507.
- Грищенко В. Ф. Напрямы трансформации системы управления экспортно-импортным потенциалом территории з урахуванням вимог еколого-економічної безпеки / В. Ф. Грищенко, І. В. Грищенко // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Тематичний випуск: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків: НТУ «ХП», 2012. – №15. – С. 54–61.
- Грищенко В. Ф. Організаційно-економічні основи екологізації експортно-імпортованих операцій: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук: спец. 08.00.06 – економіка природокористування та охорони навколишнього середовища / В. Ф. Грищенко. – Суми: Сумський державний університет. – 2009. – 21 с.
- Грищенко В. Ф. Організаційно-економічні основи управління експортно-імпортованим потенціалом регіону з урахуванням вимог екологічної безпеки / В. Ф. Грищенко, О. Ю. Древал, І. В. Грищенко // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – №7 (133). – С. 132–145.
- Грищенко І. В. Організаційно-економічні основи управління використанням експортно-імпортованим потенціалом регіону в системі забезпечення еколого-економічної безпеки: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук: спец. 08.00.06 – економіка природокористування та охорони навколишнього середовища / І. В. Грищенко. – Суми: Сумський державний університет. – 2013. – 20 с.
- Дергачова В.В. Глобалізаційні процеси сучасної світової економіки в контексті суспільного розвитку та економічної безпеки / В. В. Дергачова, О. М. Згуровський // Економічний вісник НТУУ «КПІ». – 2011. – № 8. – С. 111–120.
- Жаліло Я. А. Економічна безпека держави, підприємства, особи в інтегрованому суспільстві // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – К.: ВПЦ «Київський ун-т». – 2001. – Вип. 26. – С.24-27. [9]
- Лицур І. М. Лісові ресурси Карпат у системі еколого-економічної безпеки: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук: спец. 08.08.01 економіка природокористування та охорони навколишнього середовища / І. М. Лицур. – К.: РВПС НАН України. – 2003. – 21 с.
- Ліпкан В. А. Національна безпека України: нормативно-правові аспекти забезпечення: Монографія / В. А. Ліпкан. – К.: «Текст», 2003. – 180 с.
- Мунтіян В. І. Економічна безпека України. – К.: Вид-во КВІЦ, 1999. – 464 с.
- Пастернак-Таранушенко Г. А. Економічна безпека держави. Статика процесу забезпечення / За ред. проф. Б. Кравченка. – К.: Кондор, 2002. – 302 с.

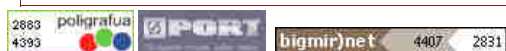
15. Скрипчук П. М. Теоретико-методологічні основи формування системи екологічної стандартизації і сертифікації : [монографія] / П. М. Скрипчук. – Рівне : НУВГП, 2011 – 367 с.

16. Хлобистов Є.В. Екологічна безпека трансформаційної економіки [Текст] / Є.В. Хлобистов; РВПС України НАН України [відп. ред. Дорогунцов С.І.]. – К.: Агентство «Чорнобильінтерінформ», 2004. – 336 с.

References.

1. Abalkin, L. (1994) "Russia's Economic Security: Treats and Their Parrying", *Economy Issues*, vol. 12, pp. 4–13.
2. Arkhipov, A. Gorodecky, A. and Mikhailov, B. (1994) "Economic Security: Estimates, Problems, Ways of Safeguarding", *Economy Issues*, vol. 12, pp. 36–44.
3. Barannik, V.O. (2013) "Safety and sustainable development: conceptual unity and differences", *Scientific Bulletin of the Odessa National Economic University*, vol. 22(201), pp. 109–118.
4. Heiets, V. M. Kvasnyuk, B. Ye. and Muntiyau, V. I. (2007) "From Economical to Ecological-Economical Security", *Social and Economic Potential of Sustainable Development*, editors Leonid Melnyk and Luk Hens, University Book, Sumy, Ukraine, pp. 504–507.
5. Gryshchenko, V. F. and Gryshchenko, I. V. (2012) "Directions of regional export-import potentials' management system transformation with the requirements of environmental and economic security", *Visnyk Natsional'noho tekhnichnoho universytetu «Kharkivs'kyj politekhnichnyj instytut»*. Tematychnyj vypusk: Tekhnichnyj prohres i efektyvnist' vyrobnytstva, vol.15, pp. 54–61.
6. Hryshchenko, V. F. (2009), "Organizationally economic bases of export-import operations' ecologization", Ph.D. Thesis, *Economy of Natural Resources and Environmental Protection*, Sumy State University, Sumy, Ukraine.
7. Hryshchenko, V. F. Dreval, O. Yu. and Gryshchenko, I. V. (2012) "Organizational & Economic Grounds for Region's Export-Import Potential Management Taking Into Account the Requirements of Environmental Security", *Actual Problems of Economics*, vol. 7 (133), pp. 132–145.
8. Gryshchenko, I. V. (2013) "Organizationally economic bases of export-import potential use management in the ecological-economical secure system", Ph.D. Thesis, *Economy of Natural Resources and Environmental Protection*, Sumy State University, Sumy, Ukraine.
9. Derhachova, V.V. and Zghurovs'kyj, O. M. (2011) "Global Processes of Modern World Economy in Context of Community Development and Economic Security", *Economic bulletin of National technical university of Ukraine «Kyiv polytechnical institute»* vol. 8, pp. 111–120.
10. Zhalilo, Ya. A. "The economic security of the state, enterprises and individuals in integrated community", *Actual Problems of International Relations*, vol. 26, pp. 24-27.
11. Lytsur, I. M. (2003) "Wood resources of Carpathians in system of ecological and economic safety", Ph.D. Thesis, *Economy of Natural Resources and Environmental Protection*, RVPS, The National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
12. Lipkan, V. A. (2003) *Natsional'na bezpeka Ukrainy: normatyvno-pravovi aspekty zabezpechennia* [National Security of Ukraine: Legal Aspects of Ensuring], «Tekst», Kyiv, Ukraine.
13. Muntiiian, V. I. (1999) *Ekonomichna bezpeka Ukrainy* [The Economic Security of Ukraine], Vyd-vo KVITS, Kyiv, Ukraine.
14. Pasternak-Taranushenko, H. A. (2002) *Ekonomichna bezpeka derzhavy. Statyka protsesu zabezpechennia* [The Economic Security of the State. The Statics' of Providing Process], Kondor, Kyiv, Ukraine.
15. Skrypchuk, P. M. (2011) *Teoretyko-metodolohichni osnovy formuvannia systemy ekolohichnoi standartyzatsii i sertyfikatsii* [Theoretical-Methodological Basis for the Formation of the System of Environmental Standardization and Certification], NUVHP, Rivne, Ukraine.
16. Khlobystov, Y. V. (2004) *Ekolohichna bezpeka transformatsijnoi ekonomiky* [Environmental Safety of Transformation Economy. Monograph], Ahentstvo «Chornobyl'interinform», Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 07.11.2014 р.

ТОВ "ДКС Центр"